

АНАЛІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ СУЧАСНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ УЧНІВ

У статті автор розкриває результати констатувального експерименту із проблеми дослідження.

Розумовий розвиток особистості розглядається нині як запорука конкурентоспроможності національної економіки, умова успішної інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий культурно-освітній простір.

Тому проблема корекції й удосконалення компонентів інтелектуальної сфери особистості є однією з найважливіших у вітчизняній психолого-педагогічній науці і практиці.

Як показує вивчення літератури з методики ефективного розвитку пам'яті учнів загальноосвітньої школи, уже досягнуто певних результатів.

Методи і прийоми ефективного запам'ятовування учнями навчальної інформації досліджували К.С. Дрозденко, В.С. Мухіна, А.А. Смирнов.

Типологію й діагностику пам'яті школяра вивчали Ю.З. Гільбух, Г.С. Костюк.

Ю.З. Гільбух, Г.С. Костюк відзначали, що важливе значення для розвитку пам'яті учнів має передусім знання вчителем умов продуктивності запам'ятовування, відтворення та вміння керувати ними в навчальній діяльності на уроках і поза ними. Вони виявили такі умови продуктивного запам'ятовування інформації:

- якщо матеріал входить у зміст основної мети діяльності, він запам'ятовується краще, ніж у випадку, коли він є складовою умов досягнення цієї мети;
- необхідною умовою мимовільного запам'ятовування якоїсь теми є дійове ставлення людини до неї;
- матеріал, що містить основну мету діяльності, запам'ятовується краще, якщо в ньому встановлюються змістовні зв'язки;
- мимовільне запам'ятовування продуктивніше тоді, коли діти більш зацікавлено ставляться до змісту виконуваного завдання;
- викликаючи інтерес учнів до предмета, учитель створює одну з основних умов швидкого й міцного запам'ятовування;
- учні мимовільно запам'ятовують надовго те, що має для них особливо важливе значення, викликає емоції;
- краще мимовільно запам'ятовується той матеріал, який

---

* © Романько Т.І.

спонукає до активної розумової роботи над ним [1,3].

У вказаних роботах є також застереження, що раціональне використання закономірностей мимовільної пам'яті в навчанні повинно бути поєднане з докорінною перебудовою самого навчання, його змісту й методів. Найбільш адекватною моделлю, яка забезпечує умови для мимовільного запам'ятовування, є модель навчання за методикою формування розумових дій.

Аналіз досвіду організації мимовільного запам'ятовування в загальноосвітніх школах Херсонщини показує що:

- учителю слід уникати довгих і складних формулювань, які засмічують пам'ять учня;
- плануючи урок, доцільно подумати, що з нового матеріалу учні повинні не тільки зрозуміти, але й запам'ятовувати на уроці і які справи необхідні для цього;
- у новому матеріалі треба виділити те, що учні мають записати;
- усю роботу щодо безпосереднього запам'ятовування необхідно підпорядкувати свідомому засвоєнню матеріалу;
- під час викладання нового матеріалу корисно повторювати раніше вивчену інформацію.

Дослідження також показує, що для повного й міцного засвоєння знань необхідне й незамінне довільне запам'ятовування.

До основних умов продуктивного довільного запам'ятовування можна віднести:

- чітке визначення мети;
- завдання, що саме необхідно запам'ятати, з якою точністю, повнотою й міцністю.

Слід зазначити, що вчителі Херсонщини (60%) при проведенні уроку попереджають учнів, що матеріал нелегкий і потребує для заучування великих зусиль. Вони часто підбадьорюють дітей, і закликають не боятися труднощів при заучуванні навчального матеріалу.

Досвідчені педагоги (83%) дають конкретні пояснення стосовно:

- повноти запам'ятовування (вимагається суцільне чи вибіркове запам'ятовування);
- точності запам'ятовування (вивчити напам'ять, переказати своїми словами близько до тексту або тільки зрозуміти, про що в тексті йдеться);
- міцності запам'ятовування (орієнтація на відстрочене відтворення або використання матеріалу одразу після його вивчення).

Більшість учителів (70%) ураховують, що велика роль у довільному запам'ятовуванні належить пізнавальним інтересам учнів, почуттям відповідальності, обов'язку, усвідомленню необхідності знань.

Ю.З. Гільбух вказує, що одним з важливих засобів запам'ятовування є довільне відтворення, переказ самому собі змісту матеріалу [1].

О. М. Митник застерігає, що міцне засвоєння знань неможливе без повторень. Повторення необхідне, по-перше, для тривалого запам'ятовування, заучування матеріалу, по-друге, для тривалого збереження його в пам'яті. Навчальний матеріал, який потребує за своїм обсягом багаторазових повторень, може запам'ятатися трьома способами: частинами – частковий спосіб; або весь одразу – цілісний спосіб; або весь і частинами – комбінований спосіб [5]

Наше дослідження свідчать, що найраціональнішим є комбінований спосіб заучування, а найменш раціональним – частковий. При комбінованому способі матеріал спочатку осмислюється, усвідомлюється в цілому, виділяються окремі, особливо складніші, основні його частини, потім завчаються, і, нарешті, матеріал знову повторюється.

Аналіз діяльності вчителів-практиків показує, що для успішного повторення пройденого матеріалу необхідно урізноманітнювати його способи. Немає ніякої потреби повторювати вивчене обов'язково в тому порядку, у якому воно вивчалось, навпаки, значно корисніше урізноманітнити методику повторення інформації.

Періодично проведені повторення навчального матеріалу впродовж чверті, усього навчального року дають кращі результати, ніж концентроване повторення, проведене наприкінці чверті, навчального року або перед екзаменом [5].

Т.А. Логвіна-Бик радить пам'ятати, що успіх пригадування залежить від того, наскільки чітко і точно усвідомлюється зміст репродуктивного завдання, які прийоми пригадування використовуються. Так, одним із важливих прийомів є письмове чи усне складання плану матеріалу, що пригадується. У процесі пригадування необхідно викликати в себе образи об'єктів, що стосуються репродуктивного завдання. Можна також навмісно викликати реперодуквані асоціації, які допомагають відтворенню в пам'яті необхідної інформації. Успіх пригадування залежить від того, наскільки змістовно мотивоване виконання репродуктивного завдання. Пригадування часто вимагає від людини значних вольових зусиль, завзяття, наполегливості [4].

Таким чином, описані умови продуктивного запам'ятову-

вання й відтворення інформації підлягають певним закономірностям, і досліджені педагогіки намагаються ними керуватися в процесі організації навчальної діяльності учнів.

Результати вивчення теорії вітчизняної науки та узагальнення сучасного досвіду вчителів-практиків показують, що реформування системи освіти в Україні все ще потребує підвищення ефективності навчання учнів. Актуальними напрямками дослідження є пошук шляхів удосконалення розумового розвитку особистості, вивчення закономірностей продуктивного запам'ятовування навчальної інформації.

Література:

1. Гільбух Ю.З. Пам'ять школяра: типологія і діагностика // Рідна школа, – 1990. – № 8.- С. 19-23.
2. Дрозденко К.С. Психолого-педагогічна характеристика особистості учня. // Позакласний час. – 1999. – № 19-20. – С. 3.
3. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989. – С. 307-374.
4. Логвіна-Бик Т.А. Педагогічне керування пізнавальною діяльністю учнів // Педагогіка та психологія. – 2008. – № 4. – С. 43 – 48.
5. Митник О.М. Становлення продуктивного характеру особистості молодшого школяра в процесі навчання. // Початкова школа. – 2009. – №9.- С. 14-18.